

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan izvenredno pocenostjo in aneve po pravnicah, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogerske dežele za celo leto 16 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za en mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. za mesec, 30 kr. za četrt let. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poštnina iznaša. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijake velja znižana cena in sicer za Ljubljano za četrt leta 2 gld. 50 kr., po pošti prejemati za četrt leta 3 gld. — Za oznanila se plačuje od četrtinskega petit-vrste 6 kr., če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr., če se dvakrat in 4 kr., če se tri- ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvole frankirati. Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani v Franc Kolmanovej hiši št. 3 „gledališka stolba“. Opravištvu, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne reči, je v „Narodni tiskarni“ v Kolmanovej hiši.

Sarajevo.

Na starem gradu sarajevskem nad glavnim mestom Bosne ponosno plapola avstrijska zastava. Po krvavej, groznej bitki prodirali so naši hrabri vojaki v mesto, nij jih zadrževalo ali plašilo divje kričanje fanatičnih Turkov, streljanje iz vseh okenj, zatvori in grabnji po cestah in ulicah, dim in plamen iz požganih hiš, naprej! je bilo geslo naših vojakov in v dveh urah je bil boj končan na večno slavo naše armade.

Kar je ostalo še živih in neujetih upornikov, pobegnili so iz mesta, ter se razpršili proti jugu.

Zares dan slave je 19. avgust za avstrijsko armado, dan radosti bi moral biti za vse avstrijske narode. Veseliti se moramo vsi, da je središče upornikov zajeto in s tem konec storjen vstaji in daljnemu krvoprolitju; veseliti se moramo posebno mi Slovenci, od katerih več nego dvajset tisoč mladeničev, cvet našega naroda je stalo in še stoji v prvej vrsti mej bojevniki. Preveč naših je uže padlo in teško pričakujemo vesti, da ne bode več tekla rudeča kri, in da ne bode več v strahu biti tisočernim rodbinam za svoje rodovnike.

Vršil se je pred našimi očmi velikanski zgodovinski čin.

Petsto let je bliščal polumesec na gradu sarajevskem, od tod so se valile često in čestokrat krvoločne turške čete proti severu, prodirale so črez avstrijske meje, požigale in morale najhujše po naših slovanskih pokrajinah, ter vselej odgnali na tisoče nesrečnih kristijanov v sužnost. Sarajevo je bila turška predstraža in središče najbolj ognjenih in fanatičnih čestilcev Alaba in Mohameda. Še v poslednjih dnevih, ko so imeli ti turški fanatiki svoj go-

tovi propad pred očmi, branili so se z ono krvoločnostjo in onim zaničevanjem smrti, katero jih je še pred dvema stoletjema vodilo pred Dunaj.

Nad turškim narodom se zdaj vrši o s o d a, katerej končno, kakor posamezni človek, podlegne vsaki narod. Vedno bolj oslabiljen, nazaj potisnen iz zemelj, katere si je z mečem in krvjo bil prisvojil, bode izginil turški zarod iz Evrope in k večjemu še nekaj časa vegetiral v Aziji. Za višje kulturne namene Turki ničesa nijso storili, vsa njihova moč se je osredotočila v mohamedanskej veri in zato njih nagli propad.

Vrženi iz Bolgarije in Bosne imajo Turki svoje zadnje zavetje le še v Carigradu, in tudi tu jim ne bode več dolgo ostati, in doživeti še hočemo, ako Bog da in sreča junaška, da ruski in bolgarski vojak zdrobita polumesec na hadži Sofiji v Carigradu, in na njega mesto povzdigneta križ pravoslavni.

Zato se pač smemo, in bi se morali prav z srca veseliti veleslavnega čina naše armade vsi avstrijski, zlasti slovanski narodi.

A dvojni pomisleki so, kateri grené nam Slovincem veselje, da nij takovšno, kakoršno bi moralo biti z ozirom na zgodovinsko imenitnost dogodjajev.

Pred oči nam stopa veliko, le preveliko število mrtvih in ranjenih naših slovanskih sinov, in nehoté se vprašamo, ali je tudi treba bilo toliko prelite krvi, in ali je storil voditelj avstrijske vnanje politike vse, kar se je dalo, da bi bil odvrnil krvavo vojevanje, in mirnim potem o prave m času zasedel Bosno? Nam je zabranjeno pisati svobodne besede o politiki grofa Andrassyja, pa sodila bode zgodovina o njegovem delovanju, ter ga — obsodila.

In še drugi pomislek nam ne daje prav živati veselja, in to je žalibože opravičena bojazen, da se utegnejo v zasedeni Bosni delati jako čudne politične poskušnje ohranjenja in pestovanja turškega elementa proti kristijansko-slovanskemu. Slišali smo na naše veliko začudenje, da v vseh mestih, kamor so prodirali naši junaški vojaki po krvavih bojih s turškim naseljenjem, se precej potém turške oblasti, kadiji, kaimakami, medžliji potrjujejo v svojej prejšnji veljavi, od kristijanov pa še govora nij. S tem političnim sistemom se ne bode uvedel mir in red v Bosni, pač pa nosi v sebi nevarne kali vednih zmešnjav, katere bodo vplivale nazaj na slovansko prebivalstvo v Avstriji, in rodile najnevarnejša vprašanja za naše cesarstvo. Nemško-magjarska hegemonija pomnožena, kakor si to Andrassy domišlja, po turškem zavezniku, je taka nesmisel, da se mora k večjemu roditi v glavi kacega magjar-embra. Kri naših junakov nij tekla v prid divjemu Turku, temuč za osvobojenje kristijanskih Slovincov, in kri nij voda. Tega naj ne pozabijo naši diplomati in državniki, ako hoté Avstrijo ohraniti in okrepčati.

Dr. V.

Iz Bosne in Hercegovine.

Dunaj 21. avgusta. „Pol. Corr.“ poroča, da je prišel 18. t. m. Hafiz-paša v bivak pri Blažuju, ter so ga začasno v Brod odpeljali.

Iz zanesljivih virov se poroča iz Kutora 21. t. m., da so se pričeli včeraj novi boji pri Podgorici mej Turki in Črnogorci.

Zasedenje Sarajeva.

Oficijalni telegram o zasedenji Sarajeva se glasi:

Dunaj 20. avgusta: Kakor uže naznanjeno

Listek.

Turški napad v Banjaluki.*)

Da avstrijskemu vladu v Bosno nij bilo prijazno mohamedansko prebivalstvo, znalo se je uže prve dni po prehodu meje, nij bilo videti radovednih obrazov, kateri so sicer zmirom mnogobrojni, ali videla se je skrita strast, katerej le prilike primanjkuje, v svojej celej divjosti obelodaniti se, in kristijani, potrjeni in dvomljivi nad končnem dobrem vspehom žrtvovalnega boja, katerim je zadnje ure grozilo usmrtenje, gledali so Avstrijce vedno le strašljivo, je li morejo varovati jih skušenih muk.

Za prve dni meseca znalo se je, da se skupijo turški vstaši pri Prjederu, ali novice bile so tako različne, neverjetne, da smo se jim le smejali, ker nij bilo slišati o nobednem napadu na provijantne vozove, kateri so bili

mnogokrat prav malo straženi. Še le po boju pri Jajcih nadejali smo se, da bi se mogle tudi v Banjaluki jednake stvari pripetiti; zapiralo se je nekaj sumljivih Turkov, ali kmalu bili so zopet prosti; z njimi so bili zaprti tudi bosniški vstaši, kateri so prostovoljno oddali svoje orožje, tedaj godilo se je vse v nekakej megli. 13. avgusta zvečer videli smo na glavnej mošaji razsvitljava, gotovo pomenljive važnosti, na okrožnih gorah gorelo je mnogo ogenj, pri katerih so taborile nedvomno vojaške čete. Ali noč bila je še mirna. Drugo jutro otide iz kasarne kompanija polka Weber — tukaj obstoječe posadke — v mesto, da pomnoži vojaštvo v tamošnji citadeli — ob širnej, po turškej šegi zidanej tvrdujavi, s podzidanimi in podkopanimi šancami, mej katerimi stoji nekoliko slabih stanovašč in jedna vjetnišnica, napolnena s turškimi lopovi, — komaj doide ta oddelek mej prve hiše varoša, — sicer kristijanski del, ali napolnen je

bil s Turki, — sprejme ga strašanski ogenj, in kmalu potem nasprotuje mu popolnem organizirana kavalerija, tako, da je bil prisiljen po mnogobrojnih izgubah proti kasarni pomakniti se. Ob jednom privre turška druhal raz vseh bližnjih gorá do ravnine, mnogovrstne množice, zelene, rudeče, modre, skupijo se okolo svojih belih in zelenih zastav, za njimi konjica s strastnim krikom, katero se daleč v ravnini čuje, navduševajoč k pobitju kristijanskih žrtev, zbrali so se stari in mladi, vojaki, ki so na videz pobegli iz cesarske vojske, zbrali so se zopet s svojimi trobentači, in njihovo znano trobenje zagotovilo nam je, da nasprotuje tudi regularna vojska, — kmalu bilo je objeto pred kasarno stoječe polje, prejšnje taborišče VII. divizije, od kakih 5 do 6 tisoč oboroženih divjakov; garnizija kasarne in pred njo nabrana vojska bila je koma 450 do 500 mož močna, kajti druge kompanije so bile razdeljene v Berbiru, Maglaju, in so stra-

*) Prijateljski dopis.

Uredn.

odposlan je bil fml. Tegetthof s prvo in drugo gorsko brigado 6. divizije čet od Sjenice po seveda slabej poti čez Kokanj, Visoko proti Sarajevu. Pri Kakanju imel je fml. Tegetthof bitko, o kateri sledeče poroča:

Dospel 15. t. m. pred Kakanj, napadlo nas je okolo 500 vstašev, katere smo pa takoj razpršili. Še v noči pričeli smo iti čez Bosno pri Popoviču, ter sem pustil za varstvo svojega levega krila na desnem bregu jeden bataljon. Predstražo je sovražnik na levem bregu pri izhodu iz soteske poleg Kolutiča iz ugodnega nastavljenja s hudim streljanjem ob 10. uri 30. minut dopoldne sprejel; ravno tako oni bataljon, ki je na desnem bregu prodiral. Po polurnem boji, kateri čas smo porabili da smo protivnika obišli, pomaknil se je isti na levi breg nazaj. Na to je šla večina naše vojske do Čitluka in je predstraža han zasedla. Bataljon na desnem bregu imel je večše ovire zatreti, a je ipak prodril do Vužiča. Zgubili smo 8 ranjencev.

17. avgusta poroča fml. Tegetthof:

Proti Visokej pričel sem z desno kolono denes ob 5. uri marširati, s kolono na desnem bregu Bosne tudi ob 5. uri, a z glavno kolono na ohranjenej poti ob polu 8. uri dopoldne. Proti 8. uri zadeli smo se sovražnika ki je precej na gosto zasedel dolgo črto od Čajčija na desnem bregu Bosne na dolgo ob potoku Podvinaska do Kraljinevac gore na levem bregu, posebno pa Vranica visočine s redovi v treh oddelkih, ki so takoj živo pričeli streljati. Gibanje naše vojske, katera je hotela sovražnikovo levo krilo napasti, je počasno napredovalo: a koncem bil je sovražnik po dolzem in hudem boji nazaj na Visoko vržen. Na levem bregu je obristlejtenant Kaltenbrunner sovražnika prisilil, da se je umaknil. Ravno ko se je začel sovražnik umikati dospel je gm. Müller z dvema bataljonoma in jedno baterijo, katero je meni v pomoč kora poveljništvo odposlalo. Zasedel sem takoj Visoko, kjer sem našel veliko orožja in streliva. Čete, jako utrujene po težkih potih, šle so v bivake v odpočitek. Zgube: okolo 2 oficirja in 80 mož ranjenih, 4 vojaki mrtvi.

To poročilo fml. Tegetthofa dobil sem še le včeraj zjutraj; z ozirom na to, kakor tudi na utrujenje njegovih in mojih čet nijsem mogel proti Sarajevu marširati, kakor bi si bil to tudi želel, ter sem ostal s svojo kolono v Blažuju, mej tem ko je šel fml. Tegetthof dalje do han Seminovca.

Popoldne ob 2. uri šel sem z jedino še ne utrujenimi četami, dvema eskadronoma husarjev in dvema topovoma proti Sarajevu na ogled. Pokazalo se je pri tem, da so vstaši na visočini Lukavca jedno baterijo s štirimi kanoni nastavili, mej tem ko smo našli Kobiljo Glavo nezasedeno. Fml. Tegetthof zasedel je s svojo celo kolono Kozarsko brdo.

Denes 19. glasi se je razpostavljenje za glavno kolono tako le: Gm. Kaiffel (5 bataljonov, jedna lahka baterija za polje in jedna gorska baterija) odrinil je ob 4. zjutraj iz svojega tabora na cesti blizu do visočine Iliže, ukrenil potem proti Kotorci, da se je obrnil potem na levo, oziroma šel na strmine Jahorine in je stopil potem na črto Debelo brdo Sarajevo. Obrist Vilec s tremi bataljoni in tremi težkimi baterijami topniške rezerve, namenjen je bil najprej iti po cesti proti Fratinu, a se je ubrnil za gm. Kaiffelom, da bi se moglo nanj nasloniti. Koloni obrista Vilca pridejal se je bil še jeden in pol eskadrona, mej tem ko je gm. Kaiffel dobil le pol eskadrona mož. Fml. Tegetthof, kateremu je bil dodan tudi oddelek gm. Müllerja zato, da bi ga z maršem k meni nazaj preveč ne utrudil, do bil je splošno nalog, zasesti Požan brdo.

Gosta megla pospeševala je približevanje kolon, katere so brez izgube dosele na njim odkazana mesta. Ob 6 1/2 uri čuli so se prvi strelji topov v koloni fml. Tegetthofa na zidom obdani grad, v katerem so vstaši več kanonov nastavili. Ob 7 uri 30 minut pripeljali so se pri Bufalcu teške baterije obrista Vilca, ter so pričeli na grad streljati; ob enem prijel je obrist Vilec vstaško nastavljenje pri Fratinu, katero je bilo podkrepjeno s topovi in lovskimi jarki. Gm. Kaiffel mogel je sovražnika, ki je bil v močnih pozicijah pri Mezidjeju, v katere se je težko prišlo, sovražnika pri Trebevič gori le s trudom in počasno pred soboj poditi, in akopram ga je obrist Vilec krepko podpiral, dospel je gm. Kaiffel še le ob 1/2 11 uri na visočino Debelega brda. Gorski topovi gm. Kaiffela prisilili so koncem da so sovražnikovi topovi obmolknili, kateri so krepko iz grada na koloni obrista Vilca in fml. Tegetthofa streljali; zdaj šli so pešci v trume razpušeni proti mestu.

Nastal je zdaj najgrozovitejši boj, kolikor si ga more le misliti. Iz vsake hiše, iz vsakega okna, iz vsake špranje streljalo se je na naše čete; celo ženstvo udeleževalo se je boja. Bolni in ranjeni vstaši iz vojne bolnice na zapadnem mestnem vходу so se proti nam borili. Boj trajal je do 1 1/2 ure. Nevrijetni prizori divjega fanatizma so se vršili, in le dobrovoljnosti in disciplini naših čet se je zahvaliti, da mesto nij stvarno poškodovano; vendar so nekatere hiše zgorele.

Izgube naše žalibog nijso neznatne. Ranjeni so teško: major Dillmont 38. peškega polka, major Eimannsberger 52. peškega polka, stotnik Andreansky 46. peškega polka; lejtenant markiz pl. Gotzani 12. artilerijskega polka ranjen je lahko. Privojevanih trofej ne more se še določno naštet.

Omenjati mi je posebno hrabrosti in požrtvovalnosti vseh čet, ki so se boja udeleževali, posebno pa izredno dobro streljanje lahkih in težkih, kakor tudi vseh gorskih baterij; posebno pohvalo zaslužijo poveljniki kolon. Predloge za plačilo bodem pozneje najponižnejše stavil.

Vstaši razpršili so se na vse strani, posebno proti Gorazdi in Rogatici. Po dokončanem boju in popolnem zasedenju mesta, postavila se je cesarska zastava na gradu mej sviranjem cesarske himne in gromenjem topov, iz katerih se je 101 krat ustrelilo. Zastavo cesarsko pozdravile so čete z brezkončnim vriskanjem, katerim so se tudi kristijanski prebivalci pridružili.

Sarajevo, 19. avgusta 1878.

Filipović l. r., fzm.

Iz Mostara 14. jul. *) Dolgo dolgo že nisem imel veselja sprejeti od Vas pisemca in pripisovati moram to temu, da sem bil celi teden na maršu in mi je menda Vaše pismo zmiraj sledilo, do zdaj pa še ne došlo. V ponedeljek 29. jul. dopoldne smo v Sinji še eksercirali da smo prišli konji in ljudje na pol mrtvi nazaj, kar nam na potu nasproti pride povelje, da imamo popoludne odriniti. In še istega popoludne naredili smo hudi marš od treh do dvanajstih po noči mej takimi hribi, da smo dostikrat prepreči morali in vozove posamezno z 10 konji po strmih potih vlačili. Dospeli smo v vas Blato. In od tod smo se drugo jutro po 3 urnem počitku ob štirih zopet odpeljali in celi dan marširali in tako se nam je godilo dan za dnevom. V četrtek 1. avgusta popoludne dospeli smo v Vergorac in smo ob podnožji jednako imenovane

*) Iz privatnega pisma rojaka artilerista. Ur.

žile provijantne kolone za Travnik. Prične se hudo streljanje, v mesto vračajoča se kompanija bila je uže zelo oslABLJENA, ali le hrabro je odgovarjala z drugo, iz kasarne došlo, smrtonosnemu ognju; v kasarni oborožilo se je vse, kdor nij imel puške, vzel je veliki meč iz prejšnjega turškega magazina, da se brani do zadnjega. Kristijani pribežijo v strahovitem teku, v culah noseči nekaj rešenega blaga, deca, ženske z razvitimi lasi in bledimi obličji molijo rešitev v tem, še malo sigurnem kraju. Ali, ker bi bila taka množica ovirajoča vsakemu rednemu boju, morali so se dalje k pol ure daleč odstranjenemu samostanu Trapistov rešiti. Mej tem letele so krogle zmirom gostejše, bilo je vse pripravljeno, vsako okno proti naskoku braniti, bilo je uže mnogo mrtvih in še več ranjenih, katerim so otle krogle jako mnogolične in boleče rane sekale. Ta situacija trajala je celi dve uri, do pol desetih, — kar zagrmi na cesti iz Gradiške top, in

za njim še drugi, — bila je polovica baterije, katera je vsled vznemirjajočih novic prišla na pomoč naše vojski, — vspeh bil je magičen, na naši strani globoki tolažljivi vzdihljaj, na turški nemir; kmalu razmesarjali so topovi živote sovražnih čet, vname se frančiškanski kloster, v katerem so se skupili kakor v čebelnjaku, in morili naše; z navdušenimi živoklici na celej vojnej črti in s hrabrim umom naskočijo zopet vojaki turško gajusobo. Ali nij bilo tako lahko razdivjanih fanatikov ukrotiti, postavili so se okolo barjaka, in z dobro merjenim strelom iz svojih ostraguš pomerili so marsikaterega hrabrega vojaka. Nekov veljaven beg se je z nožem v ustih in jataganom v roki branil do zadnjega. Pa tudi naši so po prelitej krvi svojih bratov zdijvali, nij jih bilo moč več ustavljeti, svoje bajonete vbodali so globoko v sovražnikove prsa, ki je še v zadnjem hipu zadržal svoj strastni divjajoči izraz, in še po smrti sem videl marsika-

terega, kateremu so se ustnice v strastnem smehljaju zatisnile, akoravno so mu bile prsa prebodene do srca, nij si želel pomilovanja. Tem bolj je bilo občudovati, da so jih vendar naši popoludne v svojej manjšini pripodili do varoša, kjer se je pričelo kaznovanje hiš, iz katerih so streljali; zapazili so jih, in posestnike njihove ali ubili ali soboj pripeljali. Dva bega morala sta s svojimi lepoticami, katere uže davno nijso bile pod milim nebom, in so tako obledele, kot njihovo zagrinjalo, zapustiti svoj dom, in cela kolonija utaborila se je vestno stražena tik reke Vrbas, katera teče za vojašnico. Svoje mrtve odnosili so Turki po dva ali tri na jednom konji proč, da bi ne bilo njih pobitje tako očitno.

Lepo in mirno razsvitljevala je luna na večer zopet Banjaluško polje, ne bi se mislilo, da je čez dan tukaj razgrajal ljuti boj, in da morda še marsikateri ranjenec, zapuščen v kakem listovji, zdihuje po potrebnej pomoči,

gore pred turško mejo prenočili. V petek zjutraj odrinili smo proti turškemu mestu Ljubuška in sicer s celo brigado in smo kakih 2000 korakov od tega mesta nastavili topove da smo krili vhod brigade v mesto. Ker se temu vhodu nikdo nij vstavljal, naredili smo tam tabor in začeli kuhati, jaz pa sem jahati moral nazaj v Vergorac po provijant. Tukaj dobim povelje, da ima baterija koj odriniti nazaj v tabor pod Vergoracem.

V hitrosti smo razdelili menažo, ki pa še nij bila kuhana in je še kri od mesa kapljala. Ker pa lakota nijma posebnih ozirav, zvečil sem kakor sem mogel surovo meso na konji in potem hajd nazaj isto pot, katero sem naredil čez dan uže trikrat. Celi dan nisem prišel raz konja. Pozno po noči smo prišli na mesto, naredili hitro tabor in potem šli spat. Vrgel se je namreč vsaki na kraj, kjer je ravno stal in je na zemlji bolje spal nego marsikateri na mehkih blazinah. Mimogrede naj bode omenjeno, da od 29. julija do danes nijsem še drugače spal nego na sami trdi zemlji.

Drugo jutro smo odmarširali in dospeli blizu Metkoviča, torej 9 ur daleč, kjer nas je čakala najhujša noč. Ko smo namreč bili v najboljšem spanju pride grozna nevihta, in nas zmoči do kože. Jaz sem ležal v grabnu, in sem se še le izbudil, ko sem uže do pol života v vodi ležal. Mraz je bilo, da se mi še po zimi ne dozdeva tako. V temi sem teptal okoli, zadel ob konje, ki me nijso ravno prijazno sprejeli, dokler sem trčnil ob voz, pod katerega sem se vrgel, in tako nekoliko zarovan pričakoval belega dne.

Drugi dan odrinemo v Metkovič, kjer smo poleg mesta v taboru ležali. Tukaj smo bili pod milim nebom do sobote zjutraj, in tukaj sem začel to pismo in pisal, kadar koli sem par minut v pisarno prišel. Končati ga pa nijsem mogel, in zdaj, ko smo v Mostaru, imam slučajno toliko časa, da ga končujem, in ob jednem na pošto izročim.

V soboto 10. t. m. odrinili smo iz Metkoviča popoldne ob štirih, in marširali skozi turšk tabor kake 4 ure proti Mostaru. Drugo jutro smo hoteli ravno naprej, kar pride povelje, da imamo nazaj odriniti, ker naz hočejo Turki za hrbtom napasti. Težavno pot smo torej morali še jedenkrat storiti, in smo čakali jedno uro pred Metkovičem do štirih popoldne; in potem smo zopet isto pot na-

ko bi ne dražila ta mir visoko vijoča se plemenata zažganih turških hiš, katere so pričevale osveto padlih. Mogočno se je vzdigal minaret mej žarečim dimom, kakor, da ne bi hotelo še mohamedanstvo klanjati se kristijanu. — 15. in 16. vjelo se je še veliko turških vstašev, katere so prijeli oborožene, do 200 takih, s pogumno resignacijo svojo nezgodo nosečih, bilo je zbranih. Okolo njih naši vojaki s priplenimi zastavami in drugim kinčem. Zunaj kasarne dopolnjuje slično podobo tabor ubeglih, zdaj od Trapistov nazaj prišedših kristijanov. Črnooke Srbkinje v pol mohamedanskej noši kuhajo črno kavo, druga miluje svoja mala deca, tam razgovarja se živo sivobradni pop s svojim verjenikom, kako bi bilo mogoče še kaj rešiti pred Turki, od katerih se je znalo, da hočejo mesto popolnem upopeliniti; na drugem kraji sedijo turške žene s podkoračenimi nogami, zakritimi obrazi, plakajo in molijo za svojimi gospodarji. Mnogim odvenil je cvet le-

redili in dospeli zvečer v tabor, kjer smo bili prejšnjo noč.

11. t. m. pa smo jahali naravnost v Mostar, in to je bil najhujši marš, katerega smo do zdaj imeli. Turška cesta je v tako slabem stanju, da so nam vozovi z municijo od ceste doli po hribu padali, in ko bi ne bili dvakrat o pravem trenutku odrezali vezi, bi bilo konje in ljudi doli zveklo. Kakšen trud smo imeli, da smo teške vozove zopet na cesto spravili, si lahko mislite. Konji so nam popadali, nezmožni dalje vleči, in tako smo po 10 urnem maršu prišli do Mostara, glavnega mesta Hercegovine, kjer vsak dan pričakujemo napada bašibozukov, s katerimi so lovci in drugi uže imeli trdovratne boje. Vsak dan se loči naša baterija v štiri dele, in ima pripravljena biti na kakov napad. Baterija moja biva na travniku poleg mesta, in okolo po hribih so nastavljene straže, ker nikedar nijsmo gotovi, da se nam ničesar ne pripeti.

Naše delo v Bosni.

Dvoje imenitnih vprašanj pretresuje zdaj slavjanski avstrijski svet: o pravem bivstvu bosenskega upora, in o bodočnosti Bosne. To pretresovanje nikakor nij jalovo za nas; od rešenja teh vprašanj je v mnogem oziru mnogo tega odvisno. Saj stvar nij takó jasna, kakor se zdi mnogoteremu; tudi nijso mnenja o teh predmetih složna dovolj. Negotovost pa o takó važnih stvareh ne more koristna biti v nobenem oziru. Uže zavoljo pomirjenja vesti treba v tej reči čem večje jasnosti, „un po più di luce“. —

Bitstvo bosenskega upora odkriva se nam od dne do dne jasneje, ako le nasprotniku naših vojsk bistro pod oči posvetimo. Kdo se bojuje proti nam? — Raja, t. j. kristijani gotovo ne. A kdo ima svoje koristi v tem uporu braniti? — Tudi raja gotovo ne, temveč ti, ki so rajo tlačili, podili in plenili. Ali je verjetno, da more za nasprotniki naših vojsk, ki hočejo prognano rajo v svojo domovino nazaj prevesti, kdo drugi tičati, nego nasprotnik kristijanov, nasprotnik slavjanske raje? Da pa bi Srbi iz kneževine ali pa Črna gora turštvo v Bosni podpirali, komu more to priti v misel? — Ko bi proti kristijanstvu bil obrnen meč naših vojsk, ondaj bi gotovo odnošaj Srbije in Črne gore proti nam drug bil; denes nij tak, da bi turštvu pomagal na nogah stati. Dokler so razmere take, kakoršne so zdaj, boj

pote, in beli prah stori njihove — mej celim dnevom dostikrat tudi razkrite — obraze le še jednakočnejše in dolgcasnejše. — Streljalo se je še večkrat na naše vojake, zločinci bili so prijeti in v Gradiško odpeljani. Tudi begi so se včeraj (16. avg.) skoraj vsi podali. V lepej vrsti korakali so ti mogočni gospodje mej našimi bajoneti, nekaj jih je Afrikancev, črno obradani obrazi; bili so vodje vstaje. Zvečer pa se je tukaj še jedenkrat — baje zadnjikrat — vzdignila turška krutost, — zapalili so večidel ves kristijanski varoš; razsvitljava bila je velikanska, nebo jasno, in pred kasarno svirala je vojaška godba zopet veselo, ki je dan poprej padlim tovarišem le zadnja čutila nosila, — v naših srecih je čulno odmevalo! — Denes (17. avg.) odšla je vsa turška redna vojska, katera se je sicer gotovo tudi vstaje udeleževala, in popoldne vršila se je prvokrat smrtna sodba nad 60., zopet s puško oboroženimi Banjalukanci.

ne velja nikomur, nego turštvu. In baš to je velevažno za presojenje tamošnjih razmer.

Kakor tedaj stvari denes stojé, izvršuje se v Bosni civilizatorično, blago delo. „Begstvo“ mora pasti; čem ljuteje se ono brani, tem bolje za Slavjane, ker ondaj bode tem gotoveje porušeno. Porušeno pa mora biti; v njega ohranjenju bila bi za Slavjane največa pogibelj. Znamenja so uže dosti kazala, kamo je bila Andrassyjeva politika namerjena; k sreči za nas avstrijske Slavjane so Turki v Bosni o pravem času pokazali svoj pravi obraz. Takó pa vsaj ménimo, da nij vzroka štediti jih. S tem je menda tu dosti povedano.

Kakovo pa bode daljnje razvijanje stvari, o tem menda o priliki. Stvari so se jako zmedle; prvotni bečki program je barem prevrten, in uže s tem je — mnogo doseženo. Hinavstva so se celó sami Turki — sramovali; stvari se bodo torej drugače zavile.

J. P—k.

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 22. avgusta.

O sklepkih skupnega *ministerskega* se piše, da se je razpravljalo o dogodajih na bojiščih, vsled katerih ne samo treba še več armade mobilizirati, ampak tudi pripravljati se na večje denarne žrtve. Dovoljenih 60 milijonov goldinarjev sicer še nij porabljenih, a pošli bodo gotovo do oktobra, in prvo delo državnega zbora bo volitev delegacij, da nove svote privolijo vladi.

Vnanje države.

Da *Rusija* ne hiti svoje vojske izpred San Štefana pozvati, to se lahko ume, ako se pomisli, kako hitro Turčija dano besedo pozabi. Tisto kričanje židovskih listov, ki Ruskeji očitajo, da neče izvršiti sklepov berlinske pogodbe, so popolnem ničevi, ter le nameravajo slovanski svet denuncirati.

Iz *Belgrada* se poroča, da je šlo skozi Sienico več tisočev turške redne vojske brez oficirjev iz Bosne in Hercegovine. Naveličali so se tlako delati pašam v Carigradu.

Na *Kreti* so se vstaši razcepili. Narodna skupščina prosila je Angleško za posredovanje mej Grško in Turško, mej tem, ko hočejo Sfakioti do kraja se s Turčijo bojevati. Zato nastavlja porta še vedno svoje čete ob grškej meji, in je guverner v Janini sklical vse vodje albanske lige, kateri so mu morali obljubiti, da bodo branili neodvisnost domovine, posebno onih provincij, po katerih Grška sega.

Carigradske vlade svojeglavost bode zdaj menda imela nepovoljni konec. S tem, ka je naša vrla vojska zasedla Sarajevo, je tudi skoraj cela Bosna v njenej oblasti. Porta je igrala smelo igro nasproti evropskim velevladim, računajoč na to, da bodo imele le-te usmiljenje (!) ozirnost z „bolnim možem“. Ta bolni mož bil je preveč trmoglav, zato imajo vlasti pred soboj le še uže „mrtvega“ moža. Upor porte nasproti Avstriji je sč zasedenjem Sarajeva zatrt. Da bode pa tudi na družih straneh, zato skrbele bodo vlasti, katere so svoje ime podpisale pod berlinski ugovor. Tako se uže glasi, ka so dobili zastopniki Anglije, Francije in Nemčije v Carigradu ukaze naj porto kategorično opominjajo, da izvrši brezobzirno točke berlinskega ugovora. Da so vlasti ta korak storile, to zahtevala je uže njihova čast. Turku pokazati se mora le resni obraz, potem mu uže srce v hlače zleze. Tako bodo morali tudi Rusi storiti, ker Turki tudi Batuma še zdaj nijso izpraznili, nego se zdaj 2 bataljona v pomnoženje posadke v Batum poslali.

Dopisi.

V Postojni 21. avgusta [Izv. dop.]

Omenjeno je bilo uže v vašem listu, kako

